

Nr 24

Av herr Bergman, om fördjupad företagsdemokrati vid de statligt understödda teatrarna.

Krav på fördjupad företagsdemokrati har aktualiserats inom skilda verksamhetsområden. Diskussionen om företagsdemokrati har hittills mestadels behandlat frågor om ökat inflytande för de anställda inom vissa givna områden. Produkternas utformning har med få undantag inte ansetts falla inom ramen för företagsdemokratisk behandling. Ett sådant markant undantag utgörs av de statsunderstödda teatrarna. I dessa har frågor om företagsdemokrati fördjupats och aktualiserats på områden som rör val av repertoar och utformning av produktionen, frågor som i andra företag normalt avgörs enbart av företagsledningen.

När frågan om fördjupad demokrati inom teatrarna sträckte sig över de konventionella gränserna väckte detta häftiga debatter. Teatrarna har en mycket lång tradition med ett auktoritärt uppbyggt system med enmansansvar i varje led. Under påverkan av strömningar utanför vårt lands gränser började dessa arbetsformer att lösas upp inom teatrarna, och kollektiva arbetsformer började växa fram. Nu presenteras produkter som är resultatet av kollektivt arbete alltifrån pjästext till färdig föreställning. Teaterns repertoarplaner växer fram ur debatter inom repertoarråd, vilka är valda av personalen. Dessa ändrade arbetsformer har växt fram på olika sätt, dels beroende på teatrarnas uppbyggnad och storlek, dels beroende på de personer som varit verksamma inom respektive institutioner. Så länge diskussionen gällt företagsdemokrati i sedvanlig omfattning har teatrarna kunnat följa det mönster som gällt för arbetsmarknaden i övrigt. När det däremot gäller företagsdemokrati för det egentliga teaterarbetet har förebilder inte stått att hämta. De ändrade arbetsformerna har vitaliserat teaterlivet. Det bör därför vara angeläget att finna former som kan vara bestående och praktiserade av samtliga statsunderstödda teatrar.

Teatrar, som erhåller statsbidrag, anses med undantag av Svenska riksteatern och de s. k. kungliga teatrarna ha kommunerna som huvudmän. Uttryck för detta finns i de nuvarande reglerna om statsbidrag. Kommunerna utövar sitt inflytande genom direkta eller indirekta val till teatrarnas styrelser. Därutöver kan andra instanser, föreningar eller stiftelser, som varit initiativtagare till eller understödjare av teatrarna, utse styrelseledamöter. Gemensamt för dessa teatrar är att de av statsmakterna ansetts bedriva sådan seriös verksamhet, vad gäller val av pjäser och konstnärlig utformning, att de är berättigade att erhålla statsbidrag.

Då statens bidrag är helt avgörande för teatrarnas verksamhet och då huvuddragen i teatrarnas struktur är gemensamma, men huvudmannskapet är splittrat, kan det vara naturligt att statsmakterna behandlar frågor som är gemensamma för dessa teatrar. Frågan om fördjupad företagsdemokrati för teatrarna, som också kan röra verksamhetsfält där erfarenheterna från andra företag är begränsade, bör därför lämpligen kunna behandlas av statsmakterna.

De erfarenheter som redan vunnits från skilda teatrar bör bli föremål för genomgång. En sådan genomgång bör ge underlag för prövning av frågan om enhetliga regler är av värde för teaterverksamheten och om sådana regler bör ställas som villkor för statsbidrag. I en sådan utredning bör självfallet alla berörda parter beredas tillfälle att delta.

Med stöd av ovanstående hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att frågan om fördjupad företagsdemokrati inom de statligt understödda teatrarna blir föremål för en särskild utredning.

Stockholm den 14 januari 1970

Per Bergman (s)
